

תכשיטיו של יגאל תומרקין בתצוגה ב"רן" והדוגמניות אלונה לשם (ימין ושמאל) ואילנה רובינא (באמצע) 600 דולר לתכשיט

אמנות

עסקים מי ומה ופנטומימה

עשרים ושבעה חברי להקת הפנטומימה הפולנית, אשר יצאו השבוע את הארץ בתום חודש של הופעות, בו הופיעו 29 פעמים, נשאו עמם ספעי של זכרונות נעימים. אולם, על קבלת הפנים הייחודית לה זכו מצד הקהל ואמני הארץ, העיבה פרשת ה"ארגון של הופעותיהם בישראל.

כי למרות העובדה שהאולמות בהם הופיעו הפנטומימאים היו מלאים ברוב הופעותיהם ולמרות שמחירי הכרטיסים היו גבוהים במיוחד, נאלצו השחקנים לחיות, בעת שהותם בארץ, בתנאים קשים ומשפילים. אם אומנם נשאו הופעותיהם רוחיים, הרי שהלכו לכיסו של אמרגנם הישראלי קלמן גינצבורג, אשר הביא את הלהקה לישראל. השחקנים אוכסנו במלון מדרגה שלישית, קיבלו לצורך קיומם רק עשר לירות ליום עבור כל שחקן, סכום שהחה למחירו של כרטיס בודד להופעתם.

כמו בימי הביניים, כיצד יכול שחוקן, הנמצא בארץ זרה, לקיים את עצמו כי סכום של עשר ל"י, הן הוא צריך לשלם עבור ארוחתיו, עבור נסיעות, בילויים, קניית אספקה פרטית וכמה מזכרות? על שאלה זו ניסו להשיב שחקני תיאטרון הפנטומימה, בשפה שלא הצטמצמה בתחום התנועה והמימיקה בלבד. הם הלכו קילומטרים ארוכים ברגל כדי לחסוך דמי נסיעה, ניצלו כל היכרות ונענו לכל הזמנה כדי לחסוך על עצמם ארוחה או שתיה, חיפשו אחר מסעדות זולות. סיפר אחד מהם: „אנחנו חיים כמו שחקנים בימי הביניים, שהיו נודדים עם התיאטרון שלהם בין עמי רות ושחקים“.

כשבאו בטעות לגינצבורג, השיב להם האמרגן כי אינו יכול לשלם יותר כיוון ש"הוצאות הנסיעה מפליגות היו גבוהות, אולם הפולנים ידעו כי אין אמת בטענה זו. ה"תיאטרון הגיע ארצה מאיטליה והאמרגן ה"ישראלי שילם עבור נסיעתם מנאפולי ב"ב.

הקשיים הכספיים הביאו לסיכסוך בין הנהלת התיאטרון הפולני לבין האמרגן ה"ישראלי. בהופעותיהם האחרונות נותק לגמרי הקשר בין גינצבורג לבין חזניאק, אולם מהל האדמיניסטרטיבי של הלהקה, "מה ש"מרגיז במיוחד", טענו אנשי הלהקה, "זה שגינצבורג עוד טוען שהפסיד כספים בלב"לנו. מזל רק שאת ישראל נזכור לא מצד זה של ביקורנו“.

מוציאי דיבה. לא היה זה מיקרה ראשון של יחס משפיל מצד אמרגנים מקרמים לאמנים זרים. לאמרגן אין הדבר איכ"פ. הוא עושה את חשבון רחיקו, אולם הגוף נגרם לשמה הטוב של המדינה. כבר עתה מהלכים בין אמנים זרים, הממעתים

לבוא ארצה, סיפורים מתפירים על יחסם הנצלני של מספר אמרגנים בארץ. אמן ידוע אחד, שבהשפעת אמרגנו הופיע חיינם בפני חיילי צה"ל, ניקח את קשריו עם אותו אמרגן אחרי שנודע לו כי זה גבה תשלום מהחיילים.

קיימת ועדה בינמשרדית להופעות אמנים זרים. משום מה סבורה אותה ועדה שת"פ קידיה הם רק לברר אם האמנים הזרים לא ישתפו בשעתם פעולה עם הנאצים, ולדאוג שלא תהיה התנגשות בין מופעים שונים. לפני שיוצא מצב בו יהפכו אמנים זרים למוציאי דיבה על חיי האמנות בארץ, חייבת ועדה זו לדאוג גם לסיפוק תנאים הוליים לאמנים אלה.

תכשיטים

אוריגינאל על החזה

כסף ואמנות הסתדרו ביניהם יפה מאד מאז ומתמיד. הכסף היה תמיד ההשראה הגדולה בתבל. וכשהפטרון מממן — האמן

שחקני הפנטומימה הפולנים

10 לירות ליום

יוצר — הכל. כשדובינר נותן את הכסף, יוצר הפסל תומרקין תכשיטים. 60 דגמים כבר ניצבים הכן בגאלריה ישראל, שם תערך בעוד חודשים תערוכת התכשיטים הראשונה של הפסל.

אמנות שימושית לא היתה מעולם טאבו בעיני גאונים. השתעשעו בה מאטיס, פיקאסו ומי? ממה נולדו עדיים, כלים, וארי גים מופלאים. רק לפני שנה אירחה פאריס תערוכת אמנים מסוג זה, אשר השמות ה"מפוצצים של האמנים הידועים שהשתתפו, זיכו אותה בהדים רבים. קאטאלוג התערוכה הומצא, כמובן, לידי סם דובינר. איש העסקים הנמרץ פנה מיד לבן חסותו — יגאל תומרקין. „מה דעתך לעשות פעם תכשיטים?“

גלופות וברנים מזהב. הפסל צייר לא התנגד עקרונית לרדת פעם אחת מה"אולימפוס של האמנות הצרופה — למי שור אמנות הצרפיה. זאת אמרת, מגבחי הקיר לשיפוילי צחאר נשי. הטרידו אותו שתי בעיות בלבד: מי יממן? איך לנצל כראוי את הזהב?

הבעיה הראשונה היתה סתם בדיחה. מה דתומרת מי? שולמן ישלם. דובינר ישלם. גם הבעיה השנייה נפתרה. תומרקין עסק הקיץ בפיסול אובייקטים קטנים בסגנון בנחונטו ציליני בן-הרנסאנס. מהפיסול ה"זעיר שלפני חמש מאות שנה עד יצירת תכשיטים — זאת היתה, עבורו, דרך ארוכה במיוחד. זהו, לפחות, הסברו האישי.

וכך, בשלושת החודשים האחרונים, התמיד האמן, הנמצא עתה בתקופה המזוקנת שלו, להכנת ענקים וסיכות. הוא אינו אוהב צמידים וטבעות, משום שהם מזכירים לו יותר מדי תכשיטים סתם. החומר שלו — זהב מוכהה בפאטינה, דבר המבליט את הנוף המזור שעליו.

את התכשיטים, גם שלו, עונדים במקומות הקלאסיים — על הצחאר או צמידים לחזה. בכל זאת כופר האיש בכל תוקף במילה תכשיטים, הנשמעת לו מבישה משנה. רק ברגע שמכנים את העדי שלו אובייקט — הוא רגוע יותר. מבסוט אפילו. „הם לא רק מקשטים, יש בהם חלק מאישיותי, מאופיי“.

ואכן, התכשיטים הינם בעצם תמר גות, או הפסלים שלו — במיניאטורה, אם כי בלי המזלג והסכין שלו. על פלאטות של זהב, התלוים על ענק, בולטים גופים שלא קיימים במציאות. כמו גלגל שיניים צמוד לגלופות של אותיות עבריות, שנלקחו מפרוסית מערכת הארץ וידיעות אחרונות. הוא מאמין, תומרקין, שכל דבר באמנות חייב לבטא את רוח התקופה, גם אם הוא שוכן כבוד על חזית הגברת. המוטיבים החוזרים — גלגל השיניים והאמהות (מאט" ריצות) מסמלות, אם רוצים, את עידן ה"אוטומאטיזציה, הדפוס. אבל בקומים החיי צוניים שלו התכשיט הינו פשטני, מוגדר, ומבוסס על צורות גיאומטריות כמו משולש, עיגול וריבוע.

צוואר העומד **ההישבר**. אין סכנה, מבטיח נאמנה הפסל, שהוא יכין העתקים

מהאובייקטים, ושגברת אחת תתנגד בגברת אחרת עם אותו תכשיט. הם ישרו תמיד האוריגינאלי. הוא גם אינו מתכוון להמ" שני יותר ליצור תכשיטים בכלל. מפני שהשטח הזה מוגבל. עשיתי סידרה אחת, זו היתה צורת התבטאות קטנה, אמרתי מה רציתי, וחאלאס. הוא מבקש להדגיש שמעולם לא ראה בהם מקור פרנסה. אולם כבר השבוע ניתן לרכוש כל אוריגינאל תומרקין ב"600 לירות; כרגע עורכים להם הרצה על צחארן של שלושת הדיב"מניות היפות של הנות טימן. בלובי של דן. הקהל יתכן שלא התעלף, אבל בהחלט נשמעו קריאות התפעלות. להתפעל לא עולה כסף. בינתיים לא נמצאה האשה שתהיה מוכנה לענות את תומרקין. היא עוד תימצא. בחדאי. הפסל אינו מודאג הרבה. אותה נשמה עדינה שלא יכלה להיות בחילה שלה בלי אוריגינאל תומרקין על הקיר, בוודאי שלא תוכל עתה להמשיך לחיות בלי להשי" לים את הקומפלט: אוריגינאל על החזה.

יש לו ענקים דקים ועדינים בגודל סנטימטר אחד, המזכירים את יצירות הנהב של פרו, יוזף ומצריים. אולם קשה להבטיח שגברת הסוחבת על צחארה קאליבר שלו, בן 200 גרם ובאורך 10 ס"מ, תשאיר את סכיבתה שלה. האדונים הנכבדים העומדים בראש יתחילו מן הסתם, לשני מחנות. הפסימיסטים ישארו על מקומם תוהים: „מתי ישבר צחארה של הגברת?“

האופטימיסטים יצערו קדימה: „תסלחי לי, מותר לדעת מה כתוב כאן? גברת, המענה לענות זאת, תשמח, ללא ספק, גם לענות.“

אבל תומרקין לא שמע על הלן גרלי בראון (העולם הזה 1323). שיעצה לרחוקת איך להכיר גברים זרים בצורה גימוסית: לשאת תכשיט שעליו כתובות מילים. שום גבר אינו יכול להתאפק מלקרוא מה כתוב — והשאר כבר אינו תלוי בתומרקין.

מאחורי הקלעים

השחקנית דינה דורון עתידה להפוך כנראה למפיקה פרטית. דינה, שהיא השחקנית הבלתי-רשורה לתיאטרון היחידה בישראל, העובדת לפי חוזים מיוחדים להצגות, מתעתדת להעלות בהפקה פרטית את המחזה העלמה יוליה לאוגוסט סטרינדברג. בשעת רכשה דינה את הזכויות להצגת מחזה זה בניו-יורק, עתה היא מגישה אותו בקול ישראל, כבימויו של אפרים סטן ובהשתתפות אלישבע מיכאלי ויוסף בנאי. עם זאת אחר מקיימת דינה בעת ובעונה אחת רות במטרה להעלות את המחזה בהפקה פרטית על במות הארץ. . . . **מרינו מרינו**, המופיע עתה עם להקתו באולם העצמאות של מלון שרתון, אינו מסתפק בהשמעת השלאגרים האיטלקיים שסירטמו אותו ברח"ב העולם. בחלק השני של תוכניתו הוא משמיע לקהל מוסיקה לריקודים, שבסופה הוא יורד בעצמו לאולם ללמד את ריקוד המדיטון.